

ILUSTRIRANI

GLASNIK

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA
KRON 8.-, ZA DIJAKE KRON 6.-; POSA-
MEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA
NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10.-, ZA
DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13.-

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA URED-
NIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATO-
LIŠKA TISKARNA. :::: NAROČNINA, REKLA-
MACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO
LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2. * 10. AVGUSTA 1916 - IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 50

Odlikovanje.

(Odlomek iz Simon Gregorčičevih verzov „Odlikovanje“.)

Nevreden nisem pač odlike,
a dosti vrednejših poznam;
to znamenje časti in dike
dovoli, kralj, da tistim dam.

Kar meč, kar strel jih je
pomoril,
v tem enem sem odlikoval;
teh slednji manj kot jaz
ni storil,
več kot mi vsi je žrtvoval.

Slika je
originalen posnetek raz-
glednice iz 9. skupine, ki
je pravkar izšla pod na-
slavom »Vojska v slikah«

Nesporazumljenje.

(Zapisal Jože Plot.)

Pika je slonel za mizo pri oknu, z motnim pogledom motreč našo družbo.

»Danes pijem, res pijem. Kdo mi bo zameril? Žene nimam, otrok nimam — koga imam na svetu? Ljudje božji, mi boste zamerili, če pijem?»

»Molči, Pika!« je govoril gostilničar. »Vidite, gospod, če jaz pravim, da je dobra kapljica, je v resnici izvrstno vino. Tole je še predlanska rebula. Sam sem jo izpeljal iz goriških kleti.«

»Obliznik,« se je primaknil Pika k naši mizi, »mi boš ti zameril, če pijem?»

»Pusti nas, čenča! Kdo te je klical!«

»Kdo me je poklical? Nihče. Vidite, to se mi ravno čudno zdi. Zakaj mene pokličete? Pravzaprav tudi slabo slišim... Na, pij, Obliznik! Ne boš pil? Slišiš, duša, ali je prav, da pijem? — Čujte, gospodje! Kaj pravite, sem pijan? Veste, jaz se ne znam pogovarjati. Ali to vam moram povedati: štiri sinove imam v vojski. Razumete, vse štiri.«

»Neznosno!« je copotal krčmar. »Nimam miru, da bi se porazgovoril z gosti.«

»Ne bodi hud, Obliznik! Ali to vas vprašam, ljudje božji: veste, kaj se to pravi, če ima oče štiri sine, samo štiri sine in dá v vojsko te štiri sine?»

»Potem seveda ni nikogar doma,« se je smejal mestni gospod, ki je bil že sam precej pijan. »Žrtvovati je treba. Seveda, amen je amen. — Še en liter, prosim!«

Krčmar se je odstranil, Pika se nam je sklonil globoko do glav in razlagal.

»Kako pravite? Čisto prav: amen je amen! Ali jaz bi menil, da se nič lepo ne sliši ta amen. Ali bi se ne dalo drugače reči? Kaj se torej pravi? Ta amen pomeni, da jaz, ki sem oče, nimam zdaj nič. Nič, čisto prazen nič. Dva sina, pravijo, da sta ubita, eden ujet, četrti je nekje, bogvekje. To se pravi, da, če še živi, ne smem biti žalosten, ne vesel. Ko sem bil jaz v vojski, sem dobil dve medalji; moji sinovi jih ne dobijo. Zdaj so medalje drage. Razumete, kaj sem povedal? Pravzaprav ne vem zdaj dobro, ali sem pijan ali ne. To vem: štiri sine sem rodil, zdaj ni nikogar pri meni. Ali sem vesel, ali žalosten, to je vseeno. Jaz sem berač, ubog berač.«

Gledal je na nas z drobnimi očmi, žalostno in zaupno, in se vedno globlje pripogibal nad mizo, da so se mu komolci dotikali prta. S tresočo se, staro roko je odrival vse, kar mu je bilo napoti, in videl sem, da mu je bilo tisti hip vse zoprno in napoti.

»Čem še piti? Pravzaprav sem že sit te kisle tekočine. A moram piti, kaj čem! Sedemdeset let imam in se ne umem razgovoriti, tako naprimer, kakor se razgovarjate vi, kadar vam je kaj na srcu. Berač sem...«

Gostilničar se je vrnil z vinom in pojasnil:

»Boga zahvalim, da sem jaz tak berač! Tri hiše ima, skupuh.«

»Kaj govoriš, Obliznik? Župan sem bil, dva grunta imam, dve medalji in štiri sine v vojski... In vendar sem berač. Na zdravje, gospodje!«

Oštir ga je rinil proti vratom.

»Pijan si, biga! Misliš, da te bomo poslušali? Za tistih par krajcarjev, kdo

te bo trpel! Trikrat na leto se oglasi na četrt vina in potlej poslušajmo njegove litanije! Plačaj in marš!«

Pika se je osupnjen sesedel na klop. Nihče ga ni več poslušal.

»Biga, biga... Tisto je vseeno, ali rečeš ti meni biga, ali jaz tebi. Ja se pišem Pika. Ljudje božji, resnično, jaz sem pika, drobna, brezpomembna pičica. In vedite, jaz že cel dan zalivam to pičico, in kakor je majhna, ne morem je utopiti.« Vlekel je z roko preko čela in lica, da mu je z razprtimi prsti obstala na prsni. »Ljudje božji, odgovorite, kaj je ta pika... Kje tiči to strašilo, ta drobna, nepotrebna stvarca? Zgrabil bi jo v pest in jo stlačil in še pohodil bi jo povrhu, sitnico, ker je tako nepotrebna in brezpomembna... Ukrotim jo, naj se skriva kjerkoli. Pravijo, da se take reči zarijejo v srce? Tukaj? Tukajle notri? Kje je pravzaprav tisto moje srce? Nisem učen in sploh nič ne vem, kako se iščejo take reči... Pika!«

Vzpel se je izza mize in strmел pričakovanjapolno v nas. Obliznik je nemoteno razkladal svoje obrtne zadeve. Pika je gledal in ni mogel verjeti, da ni odgovora na njegovo vprašanje. Dvignil je kozarec, ki je bil prazen, in se spet primaknil v naše obližje.

»Kako ste rekli, gospodje? Rad bi namreč zvedel do konca, kdo in kaj je ta pika... Seveda jaz sem krščen tako, a recimo, da bi mi bilo drugače ime, naprimer da bi se pisal za Kralja ali Cesarja ali Barona ali sploh kako drugače...«

»Recimo, baron Pika, ali grof Figa,« se je utolažil Obliznik, zadovoljen s svojo opazko.

»Ne tako, ne, tudi tako ne... Sploh da bi nič nerodnega ne bilo pri mojem imenu.«

»Razumemo, razumemo,« je hitel oni.

»No, recimo, da bi se kako drugače pisal in nekega dne bi nenadoma prišlo in bi se domislil, da sem kljub svojemu lepemu imenu ubog človek... in bi zapazil... no, kar nankrat bi si hotel reči: Pika!«

»Uf, ta je pa dobra! je zavrisnil oni. »Pika, zdaj pa res ne smeš več piti, sicer prideš domov in zatajiš sam sebe.«

»Ja, to željo bi morali potem razglasiti v časopisih,« je še med tenkim krohotom duhovičil mestni gospod.

Starcu je očividno neprijetno delo, da se smejejo.

»Ne tako! To bi si namreč sam pri sebi mislil in čisto zares... Kakor naprimer danes... In bi si dejal ravnotako zares: Pika, odgovori, kdo in kaj si ti, nebogljeno revče! Če bi se tako zgodilo, gospodje...«

Zelo zaupno in odkrito je prosil.

»Hudičal!« se je pridružil debeli krčmar in vlekel, napol nesel starca nazaj k oknu.

»Ko bi ne bil tako star ta tepec, bi ga že davno vrgel skoz vrata,« se nam je opravičil. »Tako pa mi je težko, ker se mi smili. Sicer — bumf!« In je vso reč nazorno predočil s svojimi tolstimi udi. »Na, Pika, boš pil? Tukaj imaš. Boš kadil? Tukaj imaš cigaro. Nimaš žigic? Na, tukaj jih imaš celo škatljo, preljubi baron Pičica. Samo pri miru sedi!« Zadowoljen, kakor po častitljivem in sila težavnem opravku, ravnokar izvršenem, se je naglo vrnil k našemu omizju.

»O ne, ne!« se je branil Pika. »Nič ni potreba vseh teh reči. Le eno je namreč potrebno...«

Ozrl se je po zakajeni izbi in skušal doznati in razločiti vse, kar je bilo v njej.

»Saj nisem žejen. Tudi ne potrebujem ničesar...«

Kakor na ukaz je prijel za napolnjeno kupico in jo dvignil.

»Komu naj napijem, prijatelji? Čujte, župan sem bil, dva grunta imam...«

»In dve medalji in štiri sine!« je aplavdiral mestni gospod. »Bog se nas usmili!«

»Da, Bog se nas usmili, tako pravim tudi jaz,« je nadaljeval stavec. »Komu naj napijem zdravje?« Gledal je vprašujoče in ni znal naprej govoriti. Truden in razočaran se je sesedel na klop. »Pika, tebi napijem, revček si, uboga, zaničevana pičica, potreben zdravja, zdravja,« je mrmral in srebal iz kozarca. Potlej je

Naš vojak se spušča po vrvi v svrhu preiskovanja terena.

vtaknil smotko v usta, jo odgrizaval in žvečil, v zadregi in ves neroden. Pretipal je žepe in se prepričal, da je v desnem žepu kamižole rdeča ruta, v levem rožnovenec in da leže žigice pred njim na mizi. Stopil je k peči in začel prižigati smotko. Na čelešniku je sedela Žabica, debel, len pesček, na eno oko slep.

»Čuješ, Žabi, jaz moram kaditi . . . Vidiš, živalica neumna, kako sem neroden in nadložen . . . Kresal je ob škatljico, da so se lomile vžigalice druga za drugo. Obliznik se je vznemoljil in mu razdražen prižgal cigaro.

»Nič zato, Obliznik. Plačam tvoj trud, če hočeš. Ampak nekaj drugega je glavno in nad vse potrebno. Razgovoril bi se rad in vas vprašal . . .« Znova se je primaknil v naše obližje. »Kako bi začel, ljudje božji?«

Vrtel je in odpiral škatljo, da so se mu raztresle vžigalice po tleh. Spet ga je krčmar potisnil v stran. Ali starec se je oprijel trdovratno mize in začel pobirati žveplenke.

»Nič zato, če pridejo ti klinčki na tla. To ni nič. Jaz vam bom nekaj drugega povedal. Berač sem. Beračev je veliko na svetu, ali jaz sem siromak posebne sorte. Štiri sine imam v vojski! Star sem, drva zdaj sam našagam in razkoljem . . .«

»Misliš, da jih meni mašina!« se je razgotovil Obliznik, zgrabil starca in ga posadil za sosednjo mizo. Sopihač je sam pobral žigice.

»Ne tako . . .« je obupan jecljal oni. »Ne tako! Jaz bom drugače povedal, ker tisto ni najhušje. Siromak sem, štiri sine imam v vojski . . .«

»Alo!« ga je zgrabil krčmar, ves rdeč od jeze, z obema rokama in ga odvedel v vežo.

»Moja sestra jih ima sedem,« nam je nato povedal v požrtvovalnem, uslužnem tonu. »Ali se bo zato svet podrl?«

Čez nekaj časa se je Pika vrnil in pri vratih boječe zakrtil z rokama.

»Pustite, gospodje!« je klical z raztrganim, ponižnim glasom. »Resnično, moram povedati, pravzaprav zvedeti . . . Štiri sine . . .«

A Obliznik ga je s krepko, sigurno kretnjo odstranil in zaklenil za njim dveri.

»Berač, štiri sine, dve medalji — in kaj še?« se je krohotal mestni gospod.

»Se bo zato svet podrl?!« je potrdil ogorčeno oštir. »Radi Pike morda? Strahovito neumni ljudje so na svetu. Zakaj pa živimo? Ha, ha, zares, od sile . . . Na vaše zdravje!«

Gubbijski volk.

Pisali so leto 1220. V pogorskem mestecu Gubbio v Ankonški marki, ki je bilo naslonjeno ob zahodni rob Apeninov, je bilo nekega jutra vse živo na mestnem trgu. Z dežele so dohajali osli, oprtani s tovari artišok, čebulje, maka in njih gospodarji so okoli vodnjaka sredi trga razpostavljali svojo robo. Prodajalci sadja so

Top, ki so ga Lahij pustili na Tirolskem, ne da bi streljali z njim.

ponujali rumene aprikoze, cvetočerdeče breskve in dišeče limone sedeči na kamenitih stopnjicah nekdanjega forum-a. Vmes so hvalili senegalski ribiči svoje srebrno-luskinaste ribe, zraven njih pa so mesarji sekali meso in ljudem vsiljevali žive kozličke. Iz raznih cerkva so se čuli glasovi zvonov, mestne žene pa so se glasno pričkale z raznimi prodajalci

Ta beseda je kakor strela udarila med množico. Ljudje so kar prebledeli. Kje? Kaj je storil? Koga je oropal? Koga zopet ubil?

Taka vprašanja so švigala od ust do ušes prestrašenih ljudi.

»Enriko, moj sin, moj sin!« je kričala žena.

Enriko, so ponavljale ženske, lepi Enriko, zaročenec Marije Nezijeve! »Kaj je z njim?«

»Pri južnih vratih ga je našel čuvaj danes zjutraj. Šel je v mlin po zmleto moko. Najbrže se mu je zapoznilo. Ropar je prežal nanj; moral se je hrabro braniti, ker njegov nož je bil krvav.«

»Naj bi bil prepustil roparju vrečo moke in rešil svoje življenje,« je dejala neka ženska.

»Te ga ne stori nobeden mož, ki kaj na-se drži,« jo zavrne bližnji mesar, »vreča je moja in kdor se jo dotakne . . .« Pri tem je zagrabil za nož in vihtel z njim po zraku, kakor bi hotel braniti z nožem svoje mrtve kozličke na stojnici. »Ali nimam prav?«

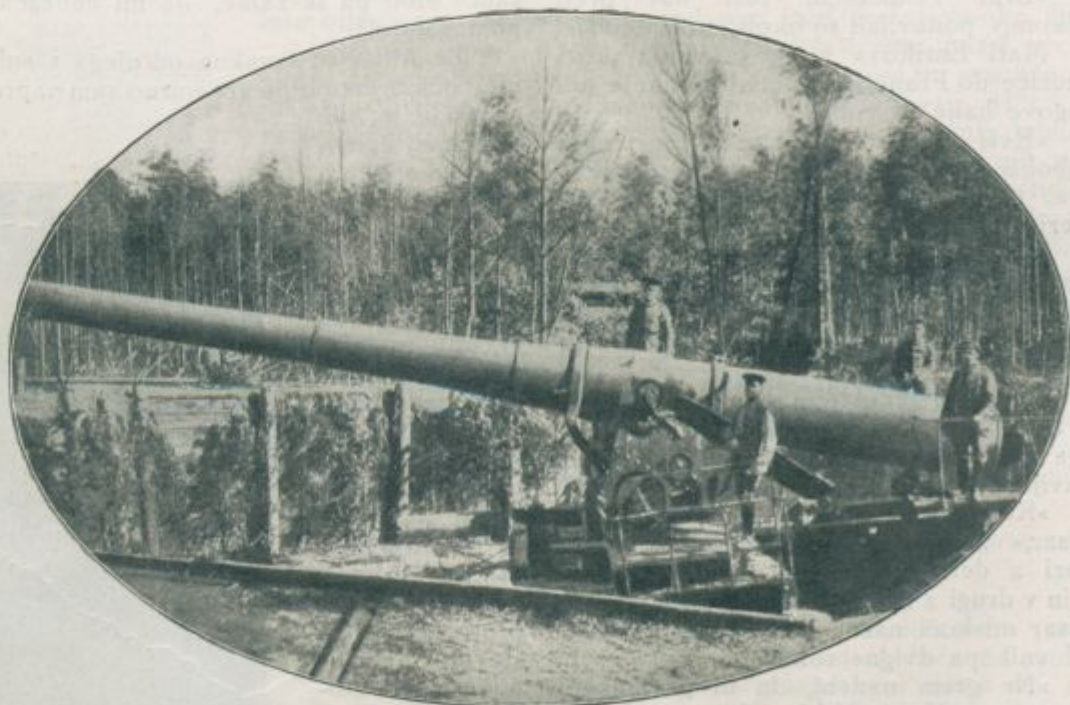
»Seveda, seveda!« so ga pomirjevali sosedje.

»Veš ti, tako junaški Bombardone, ti bi moral enkrat poiskati volka v njegovem brlogu, ker se nikogar ne bojiš,« je šepnil mlad mesarski pomočnik ter se pogladil po svojih pomladnih brkicah.

»Zato ima pa premalo poguma« šepne dekle, ki je blizu tam stalo pri prodajalkah s sadjem.

Mesar je nagubal svoje čelo in dejal mračno: »Da, ko bi bil to navaden človek, toda to je divji volk, Leontina, pol človek, pol zver, izvržek pekla . . . Neki germanski vojak, ki je ostal še od cesarja Friderika v našem mestu, mi je strahovite reči pripovedoval o te vrste velikanih, ki se skrivajo po germanskih gozdovih. Pravil mi je, da je tudi naš eden izmed tistih, ki so s hudičem v zvezi.«

»Vsi dobri duhovi hvalijo Boga,« so

Na ruskem bojišču zaplenjeni japonski pomorski top.

za ceno; vseppek je kričalo in mrgolelo na trgu ter gnalo šum kakor čebele ob lepem solncu po dolgem deževju.

V ta šum pa se zadere hipoma strašen krik. Kar mahoma utihne vse na trgu in ljudje gledajo vsi prestrašeni ženo srednjih let, ki je hitela razpletelih las in se bila po prsih ter divje vpila čez trg, »Volk, gubbijski volk!«

mrmrale okoli stoječe ženice in se pokrivale.

»Zato bi bilo treba sv. Jurja viteza, ta se lahko vojskuje proti zlodjem, ker so nebeščani z njim.«

»Te ga seveda o Bombardonu ne moremo trditi,« reče v smehu Leontina.

Pred vrati cerkve Santa Maria Maggiore je v hipu nastala gnječa. »Kaj pa

Darujte za Rdeči križ!

je tam?« so povpraševale ženske in stegale svoje vratove. »Ha, umbrijski svetnik je tam,« pojasni končno Bombardone, ki ga je glavo višji od vseh drugih prvi opazil.

»Ta bi mogel pomagati,« meni prodajalka čebulje.

»In bi Enrika vzbudil od mrtvih,« pristavi soseda.

»To bo težko šlo,« pravi neki meščan; »toda ta bi nas utegnil rešiti pred volkom, ker on je v zvezi z nebeščani.«

»Kaj hoče, ker je tako majhen in slaboten,« odvrne sočutno Leontina, »dá, ko

»A če te umori?« vpraša boječa se Leontina, ki ji je pred svetnikom upadla vsa nagajivost.

Menih se nasmeja in beli zobje so se mu zableščali izpod rjave brade, toda nič ne reče in noben ga nič več ne vpraša.

»Jaz torej grem in poskusim, če vas je mogoče oprostiti volka,« reče Frančišek v slovo in ob strmeči množici odide skozi južna vrata.

Šel je že nekaj korakov po strmi cesti, tedaj prihiti za njim mlado dekle.

»Nikar ne hodi, brat Francesco,« kliče za njim, »volk! te ubije! Ostani raje pri nas, ti si več vreden, nego celo mesto Gubbio.«

Frančišek je zmignil z glavo:

»Nič se ne boj, dete božje, Bog me bo že varoval.« In šel je dalje po cesti.

»Pusti ga, naj gre,« vpijejo drugi ljudje nad njo, »bomo vsaj enkrat mir imeli pred volkom.«

Pa Leontina že zopet skoči za njim, prime ga za haljo, rekoč:

»Ne, sam ne smeš k volku v brlog, vzemi se-

boj nekaj mož za varstvo, če pa ti ne marajo s teboj, grem jaz. Saj volk še nobeni ženski ni nič hudega storil.«

Svetnik upre svoj pogled v deklico, tako da je povescila svoj od navdušenja goreč obraz.

»Leontina, ti ne moreš z menoj, pa tudi možje ne smejo, na to pot moram sam. Moli pa le zame, da mi nebeščani pomagajo.«

Leontina se umakne od njega s solznimi očmi, menih pa gre mirno sam naprej.

Hodil je najprej med vrtovi polnimi oljk, od tod čez travnike, ki so bogati zelenja in cvetja že težko čakali koscev, nad svetnikom pa so v zraku žvrgoleli škrjančki tako visoko, da se je slišal le njih glas.

»Bratci moji, škrjančki,« vzklikne Frančišek in gleda proti nebu, »vi ste bolj ljubeznjivi, bratci moji, nego gubbij-ski volk, ki prebiva tam v divjini na Monte Urbino.«

Pot je bila vedno! bolj strma in robata, zlahna trava je ginila in le grmičevje je tuintam rastlo izpod skal. Visoko ob bregu pa so se pasle čede ovac; prožile so kamenčke pod seboj, da so padali po strmih griču in zadevali meniha. Pastir pa je prepeval na robu in se smejal.

Frančišek prisopiha na vrh gore; siv, robat, kamenit križ stoji ob potu, okrog njega je nasajenih polno živorudečih rož. Frančišek jih poboža čez cvetove, ne da bi katero utrgal. Globoko doli pod njim na nizkem griču stoji mesto Gubbio s cerkvenimi in trdnjavnimi stolpi, pred njim pa se je nagibala gora in izgubljala v divji, propadov bogati kotlini. Tu so rastli temni vedno zeleni hrasti, breze in javori, zrak pa je bil prepojen hladu, kakor da tam izvira skrita studenčnica.

Solnce je zahajalo in kakor svetla obla skrivnostno ožarjalo bližnje griče. Pred potnikom so se dvigale visoke pečine, v daljavi se je svetil sneg v žarkih zahajajočega solnca. Vse je bilo mrtvo-tiho okrog njega, celo škrjančki so prepevali s svojim petjem in tudi pesem pastirjev je umolknila. Počasi koraka menih proti gozdu. Noge so mu krvavele od ostrih kamnov in od bodečega trnja, ki je rastlo ob stezi. Kmalu se je poizgubila tudi steza in iz gozda sta prežala tema in strah.

Hladna senca objame samotnega potnika v divjem gozdu. Hlodi starih dreves so ležali naokrog in trohneli; nenavadne gorske rože so izdihavale omamljiv vonj in rudeče gobe so se svetlikale med rujavim mahom. Modras, ki se ga je dotaknila potnikova noga, je zasikal, skočil mimo njega in se izgubil v lovorjevem grmičevju. Iz belih apnenih sten pogorja so mu zevale nasproti črne votline, ki so bile kakor vrata pekla.

Med visoko praprotjo, ki se je v njej potnik kar skrtil, pronicala je voda, nekaj praprotnih stebel je bilo nalomljenih in na njih so se poznale sledi krvi. Potnik obstane; skozi grmovje mu zaveje v nos duh dima; on gre za njim preko gorske stene in obstane pred prostorom, kjer je bila pohojena trava, kjer je ležalo na okrog vse polno zdrobljenih strupenih gob in zlomljenih vej, kakor bi jih bil kdo v jezi polomil.

Potnik za hip zatrisne oči, kakor da mora zbrati vse svoje moči, potem pa gre odločno naprej in kmalu stoji na odprtem prostoru pred nizko votlino, kjer je nekdo kuril. Po vseh štirih se priplazi neka pošast

Goriško: Sprevod sv. Rešnjega Telesa v Tolminu.

bi bil on sv. Jurij, vitez s sulico, ali pa sv. Kristofor z betom ...»

»Toda Bog je z njim,« reče mati umorjenega Enrika. »Naj se maščuje za mojega sina! —«

»Brat Francesco, usmili se nas,« so klicale ženske Frančišku, ko je prihajal v njih sredo.

»Brat Francesco, reši nas pred volkom,« ponavljali so okoli stoječi možje.

Mati Enrikova se je prerinila skozi množice do Frančiška, poljubila mu je rob njegove halje in vpila:

»Reši nas tega volka, ki mori naše najboljše može, ki mi je umoril sina Enrika. Ubij ga, če si res svetnik in si v zvezi z nebeščani!«

Medli, suhi mož, v rujavi beraški halji, bosopet, pogleda s svojimi prijaznimi globljimi očmi množico in reče: »Kaj hočete od mene? Jaz sem prijatelj miru in ne boja.«

»Saj sem vedel!« zavpije Bombardone in tleskne z rokama po kolenih, »on si tega ne upa pa je svet mož in kakor pravijo že v zvezi z angeli.«

»Kdo je tebe kaj vprašal, ti krvoločni mesar,« zavrne ga prodajalka rib in mu grozi z debelim rožencem v eni roki in v drugi z mrežo napolnjeno z ribami; mesar odskoči nazaj, ljudje pa se smeja, redovnik pa dvigne roko:

»Ne grem nadenj, da bi ga umoril, grem pa na Monte Urbino, kjer ima jazbo, da mu govorim o božjem miru, morda Bog omehča njegovo srce.« To je govoril priprosto, kakor bi se šlo za čisto navadno stvar.

»Brez orožja?« ga vpraša meščan in si kakor v skrbeh gladi svojo brado.

»Ali sin te žene ni imel orožja seboj? Kaj si je pomagal ž njo v boju z gubbij-skim volkom?«

»Da, kaj mu je pomagalo?« ponavljajo ženske za njim.

Goriško: Ob blagoslovu pri sprevedu sv. R. T. v Tolminu.

iz kotline, odeta je bila v sivo volčjo kožo. Kakor zver zarjove in kakor divji maček skoči s težkim betom pred umikajočega se meniha, ki se je prekrizal.

Tako si stojita nasproti. V strahu gleda Frančišek divjega orjaka pred seboj. Oči, krvavo podplute, mu žare kakor dva

ognja, griva skuštranih las mu obdaja čelo in obraz, dolga brada, ki se je drži polno drobtin in lističev. Okrog orjaške roke je imel povito praprot, katere lističi so bili krvavi, najbrže si je ž njo obvezal rano.

»Mir s teboj, brat volk,« ga pozdravi Francišek s krotkim, tihim glasom.

»Črv, kaj hočeš pri meni?« zatuli nad njim velikan.

»Tebe iščem!«

»No zdaj si me našel,« reče in se zakrohota. »Ali mar hočeš, da se poskusiva, ti suho vreteno? Ali morda prinašaš pismo o mojem pogubljenju pisano na pergamentu?«

»Prihajam k tebi brez orožja,« pravi Francišek, razprostre svoji roki in razpne vrstico, ki je bila omotana okrog njegove halje.

»Tedad prihajaš kot gost,« reče volk in se grdo namrdne.

»Da, brat volk! Ali mi dovoliš, da ti sperem in obvežem tvojo rano na roki?«

»Eh, to se že samo pozdravi; morda imaš kak strupen prah pripravljen, ki bi mi ga rad natresel na roko,« zadere se orjak nezaupno nad njim.

»Ne, kaj takega mi ni v mislih,« reče Francišek živahno.

»Kako da ne?«

»Zato, ker te imam rad,« odgovori menih priprosto.

»Kakšna človeška žival pa si prav za prav ti, ki me nazivaš brata in praviš, da me imaš rad?«

»Ali nisi ti človek kakor jaz in ali ni Bog najin Oče? Zakaj bi te torej ne imel rad in zakaj bi te ne smel imenovati brata?« vpraša ga ljubeznivo Francišek govoreč priprosto kakor otrok. »Naj drugi vpijejo, da si volk, da si razbojnik, zame si ti moj brat.«

Ropar ga je topo pogledal in nič rekel. Francišek je bil utrujen od pota in lačen. »Ali bi ne smel prisesti k tvojemu ognju; dolgo sem hodil in sem lačen.«

se je kmalu vrnil z loncem ovčjega mleka in s krvavim kosom kozjega mesa, dal je mleko gostu, ki ga je hvaležen pil. Vrgel je prgišče srobotja na ogenj in plameni so zaplapolali; nataknil je kos mesa na kol in ga je pekel ob ognju.

Zamišljen je gledal menih v plamen. »Ali ni ogenj lep in prijazen, mogočen in nasilen, naš brat ogenj? — Kako nama njegova luč razsvetljuje noč!...« »In nama peče kozje meso,« dostavi ropar zaničljivo. Plameni pa so skrivnostno ožarjevali za-

Janez Ponebšek

iz Preske, padel meseca septembra l. 1915 v Srbiji.

Počivaj v miru!

Janez Potisek

rojen l. 1880., je padel 11. septembra 1914 v bitki pri Mozgi v Gal.

Svetila ti večna luč!

Elijan Ožganc

iz Bekštajna pri Beljaku, padel 8. decembra 1914 v Galiciji.

R. I. P.!

Franc Bolta

iz Obrij, padel na laškem bojišču pri Trziču 3. julija 1916.

Snivaj v Gospodu!

goreli, divji obraz roparjev in blede, prozorno lice menihovo. Ropar potegne čez nekaj časa nož izza pasu, nareže kadeče se meso in ponudi na nožu menihu najlepši kos.

Tiha sta jedla ob ognju. Naenkrat se zakrohota ropar.

»Kaj se smeješ, brat volk?« vpraša Francišek in se muči z glodanjem napol surovega mesa.

»Ha, ha, kdo bi se ne smejal? Že deset let nisem skupno jedel z nobenim človekom, samo krokarji so bili moji gostje. Ali jih čuješ, kako kriče na bližnjih drevskih, pa se tebe boje, zato ne prilete bliže.«

»Ali ni lepo, ako s človekom v prijaznosti deliš svojo večerjo?« ga vprašamenih, »glej, jaz bi moral od lakote umreti, če bi se me ne bil ti usmilil.«

»Čudno mi je...« odvrne ropar, »kako to, da se te krokarji tako boje?« ga vpraša začuden in čelo se mu omrači v gubah, »saj vendar ni vzroka, da bi se bali.« Svetnik pogleda roparja s svojimi čistimi resnimi očmi.

»Morda pa vendar...?« mrmlja ropar in se obrne v stran in skriva obraz v senci.

Povečerjala sta, in noč je legla na zemljo. Nebo je bilo jasno in prva zvezda se je posvetila uprav nad njima. Tenek višnjevka dim se je kakor sveča raven dvigal nad ognjem in se je izgubljal v vejah bližnjega hrasta. Netopirji so frfotali nad ognjem in nedaleč od tam se je oglasila sova.

Ropar se je zleknil po zemlji in gledal nepremično na zvezdo nad seboj, Fran-

čišek pa je še čepel ob ognju in čez kolena je držal združeni svoji roki.

»Čemu si pravzaprav prišel k meni, prekine volk svoj molk.

»Zaradi lepega miru.«

»Ta beseda je trda za človeka, ki ga zasledujejo že leta in leta kakor steklega psa,« mu odgovori ropar pikro.

»Kako si zašel v to divjino?« ga vpraša Francišek.

»Ali bi ti to rad vedel?« — Francišek pritrdi. Ropar se vsede in zre v ogenj.

Žrjavica je pokala in kakor dež isker je oba obsul in zažgal menihu haljo.

»Glej tvoja halja gori,« vzklikne ropar, udari z roko po suknu in ugasne plamenček.

»Ah, ne ubijaj brata ognja, ki se je igral na moji halji,« reče menih in pogleda na načeto haljo, ki se je iz nje še kadilo.

»Če plamena ne zadušim, zaduši plamen tebe,« ga zavrne ropar.

»Samo mojo obleko. Toda pripoveduj!«

»Ni veliko povedati,« mu reče ropar in nasloni svoj obraz na roko tako, da se mu je videla samo njegova košuljasta brada.

»Bil sem mlad fant, rekli so mi Giovanni in rad sem imel črešnjevo-oko deklico Petronello. Poleti sem pasel ovce pri gubbijskem grofu, pozimi pa sem očetu Petronelle pomagal ob statvah. Hčerka je bila lepo deklica, to mi ti menih lahko verjameš, četudi od vsega tega nič ne razumeš, in pridna in poštena je bila tudi. Nekega dne pa je prihitela k meni v gore, oklenila se mi je okoli vratu in jokala, kakor bi hotela izjokati življenje. Grof je lazil za njo in nekega dne jo je vprašal, če ve, da sem ga jaz okradel pri njegovi čredi in da me bo zato dal obesiti na vislice tam gori ob severnih mestnih vratih. Deklo je verjelo sleparju, hotelo je mene rešiti in je plačalo ceno za moje življenje, po katerem se je razbrzancu zaželelo.«

Francišek je obledel in njegove oči so gledale nemo in žalostno.

»In kaj si ti naredil?«

»Kaj sem naredil? To, kar mora vsak mož storiti. Pustil sem čedo v gorah in prežal sem na izdajalca. Puščica mu je prebodla srce. S psi so mene in Petronello zasledovali in preganjali po gorah, končno sem jim jaz vendar zmedel sled. Apeninske gore so divje in razkosane in v mrzlih pogorskih studencih so psi izgubili sled za menoj. Petronella je na tem beganju opešala in umrla, jaz pa sem sklenil svoje življenje drago odkupiti — tako sem postal gubbijski volk.«

»Ubogi človek,« je dejal menih tiho in trepalnice so mu trudne padle na oči.

Ropar se je vrnil k njemu, rekoč:

Ogrodje vodljivega laškega zrakoplova, sestreljenega na Velikih rojah pri Gorici.

»Ali si sam?« ga nezaupno vpraša ropar.

»Prav sam,« zagotovi mu Francišek, »ti me lahko z rokami zadaviš kakor kozliča.«

»Lahko,« zagodrnja divjak in ponosno pogleda na svoje močne kosmate roke. »No le sedi k ognju,« mu reče.

Zmračilo se je in rdeči plameni so švigali med prasketajočimi poleni. Naokrog pa je bilo hladno in Francišek se je tresel od mraza. Ropar je šel v duplino in

»Kaj praviš?»

»Ubogi, nesrečni človek brez miru!«
Ropar se je oddahnil:

»Da, ubog sem, to si prav povedal.«

»Jaz pa sem prišel, da ti donesem miru, miru z Bogom in miru z ljudmi.«

Francišek ga je pogledal in kakor da bi bil žarek planil iz njegovih oči v oči roparjeve, ko je zgovoril besedo »Bog«.

»Kaj praviš?» reče ropar in skoči pokonci ter se vstopi pred meniha, ki je tudi počasi vstajal.

»Ti si plačal bol z boljo, krivico s krivico in tako je v tvoji duši strupeni greh kotil vedno nove otroke, ki pričajo zoper tebe.«

»Meni se pre-taka ogenj po žilah in ne ovčje mleko,« zavrne ga velikan. Francišek se nasmeje.

»Toda — pozabiva, kar je bilo, Giovanni. Bog ti danes ponuja mir. Daj mi roko!«

Skoro brez volje položi ropar svojo orjaško roko v drobno ročico menihovo.

Tedaj pa Francišek glasno nadaljuje: »Kakor držiš svojo roko v moji roki, tako naj se splete vez miru med teboj in med ljudmi. Ti je prav?»

Kakor da je ob vso svojo voljo — ropar pritrdi.

Francišek se sklani k njemu in ga poljubi na raskavo čelo.

»Poljubim te s poljubom miru in to ti bodi znamenje, da Bog izbriše vsa tvoja hudodelstva in ti odpusti, ako ostaneš na potu poboljšanja stanoviten. Giovanni, ali je to tvoja volja?»

Vstrepetal je ropar, ko je začutil menihov poljub na svojem čelu, zdelo se mu je, da se podirajo gore ob njem, da je izgubil vse telesne in dušne moči, da stoji kakor otrok pred svetim možem in jecjal je:

»To je moja volja!« in Francišek je opazil, da stari, divji ropar — joka.

Roko v roki sta si stala nasproti in se gledala, poln strahu in trepetu ropar, poln vsemogočne ljubezni menih.

»Ti si svetnik,« reče ropar premagan.

»Ne reci tako,« zavrne ga Francišek — »svet je edini Bog.« »Toda sedaj pojdiva počivat, jutri naju čaka dolga pot.«

Ropar se prestraši: »Kam? V Gubbio? Ne, tam me ubijejo kakor kužljivega psa!«

»Ali bi te tedaj jaz vzal seboj? Saj vendar nisem rabljev hlapec,« ga zavrne Francišek.

»Saj me ne boš mogel braniti pred razdraženimi ljudmi. Šele včeraj sem jim enega ubil, ker mi ni hotel dati moke, ki jo je nesel iz mlina,« je dejal ropar.

»Ob meni boš varen, čuvam te z lastnim telesom. Ali se mi zaupaš, Giovanni?»

»Zdi se mi, da imaš čarovno moč nad ljudmi; jaz se ti zaupam.«

»Tedaj pojdiva počivat.« Pogasila sta ogenj; Giovanni je prinesel kož iz votline in jih je razgrnil poleg ugašenega ognja in mirno kakor brata sta zaspala drug poleg drugega ropar in menih.

(Konec prih.)

Cesar je izdal nastopno pismo svojim narodom.

Drugič se ponavljajo v obletnico dnevi, v katerih so nas prisilila na vojsko nespravljiva mišljenja naših sovražnikov.

Kakor tudi z bolečino obžalujem dolgo dobo te človeštvu naložene trde preizkušnje, me pa vendar le vedno iznova na-

Sanitejski psi v vojski po gorah.

vdaja pogled nazaj na težko borenje, ki opravičuje moje zaupanje v nepremagljivo moč monarhije vedno iznova.

Vredni svojih hrabrih sinov, ki pristrčno združeni z armadami naših slavnih zaveznikov junaško kljubujejo vedno po-

Tovariši v strelnih jarkih.

novljenemu naskoku premoči, izvajajo ljubljene moji narodi tudi doma tisto visoko mero navdušenega izpolnjevanja dolžnosti, ki odgovarja veliki, resni dobi. Združeni v mogočni volji za zmagajo, prenašajo

z možato odločnostjo vsako žrtev, ki jo zahteva zagotovitev bodočega častnega in trajnega miru. S pravim umevanjem v dobrobit domovine potrebnih odredb prenašajo vsled vojske potrebne utesnitve gospodarskega življenja in tako preprečujejo zavratne nakane naših sovražnikov, ki merijo na po načrtu izvajano ogroženje obstoja mirnega prebivalstva.

Moje srce deli z očetovsko skrbjo z vsakim posameznikom mojih zvestih skrbi ki jih tlači in ki jo tako vztrajno prenašajo, bolest za tiste, ki so padli, bolest za ljubljence na bojišču, motenje blagodejnega mirnega dela in občutljivo obtežitev vseh življenskih pogojev. Toda oprt na zanosite izkušnje dveh let vojske zrem s polnim zaupanjem v sčasoma dozorevajočo bodočnost v osrečevalni zavesti, da moji vrlji narodi zmagajo resnično zaslužijo in z vernim zaupanjem, da jim je milost in pravica Previdnosti ne bo skratila.

V teh resnih, a upa polnih spominskih dneh me sili srce, da prebivalstvu vnovič naznamim, da me njegova domoljubna požrtvovalnost, ki nikdar ne omaga, navdaja s ponosnim veseljem in da s hvaležnim srcem priznavam njegovo vrlo zadržanje, ki jamči za končni uspeh. — Dunaj, dne 31. julija 1916. — Franc Jožef, I. r.

Po dveh letih vojske.

Avstrija in Nemčija imata po končanem drugem letu vojske zasedenega ozemlja v Belgiji 28.000 km², na Francoskem 21.000, v Rusiji 280.000, v Srbiji 87.000, v Črni gori 14.000, skupaj okroglih 431.000 km².

Sovražniki imajo zasedenega ozemlja v Alzaciji 1.000, v Galiciji in v Bukovini 21.000, skupaj 22.000 km². — Koncem prvega leta vojske je bilo razmerje 180.000 : 11.000.

Število vojnih ujetnikov ob koncu drugega leta vojske: V Nemčiji 1.663.000, v Avstriji 941.000, v Bolgariji 38.000, na Turškem 14.000, skupaj okroglo 2.658.283. — V prvem letu je bilo v Avstriji in na Nemškem ujetnikov 1.695.400.

* * *

28. julija. Rusi nadaljujejo svoje napade pri Brodiju. Veliko napadov so naše hrabre čete odbile, a proti večeru so se od severa umaknile južno od Brodi in mesto prepustile sovražniku. — Na tirolsko-laškem bojišču Lah ne more naprej. Vsi njegovi poskusi, prodreti pri Paneveggio, so se izjalovili v našem ognju in hrabri obrambi naših čet.

29. julija. Ruski napadi pri Sokulu, zahodno od Lucka in pri Zvinijačih so bili odbiti. Pri Strohodu so naši naprej postavljeno črto umaknili v ugodnejše prostore. — Nemški pomorski zrakoplovi so obiskali srednji del angleške vzhodne obale in napadli Norwich, Grimby in Imingham. — Spor med Združenimi ameriškimi državami in Mehiko se je mirnim potom rešil z denarjem. — Lah so se morali iz Tripolisa v Afriki umakniti; zasedenih imajo le še nekaj krajev ob morju. — Rusi — Rusi so Turkom vzeli Erzindžan.

31. julija. Čete armade Pflanzer-Baltin so vzhodno od Kirlibabe na višinah odbile vse sovražne napade; tudi v Galiciji so zavrnilo večinoma vse sovražne napade. — Na Tirolskem v ozemlju Tofana so ujeli naši 135 Lahov.

2. avgusta. Na ruskem bojišču je po dogovoru našega in nemškega cesarja prevzel general Hindenburg vrhovno poveljstvo čez vse nemške in avstrijske armade.

Boji na Francoskem pri Verdunu niso zadnje dni donesli bistvenih sprememb. Pri Sommi so Angleži in Francozi nekaj prenehali z napadi, ker treba nadomestiti strašne izgube z novimi močmi.

Otroška križarska vojska za mir.

Neumorno deluje papež Benedikt XV., da bi pospešil konec vojske. Vsako priliko porabi, da kliče narodom in njih vladarjem v spomin načela krščanske vere, ki nas uči najvišje zapovedi, medsebojne ljubezni. Sila orožja po mnenju sv. Očeta ne more donesti Evropi poštenega, trajnega miru. Premažani narodi bodo vedno nosili srd v svoji duši proti zmagovalcem. Zato pa je trajen, blagoslovljen mir mogoč samo na podlagi krščanske pravičnosti in ljubezni.

Glas papežev pa, kakor sam pravi, je bil do sedaj glas vpijočega v puščavi; pač je po njegovem trudu že veliko invalidov rešenih iz ujetništva, veliko ujetih družinskih očetov iz sovražnih dežel izročeni Švici, kjer bolj prosto živijo in si lažje ohranijo zdravje, vendar glavnega svojega namena, pomiriti sovražnike, ni dosegel.

Sedaj pa je uvedel otroško križarsko vojsko za mir. Obrnil se je do nedolžnih otrok vsega krščanskega sveta in naročil jim je, da so v nedeljo 30. julija prejeli sv. obhajilo in je darovali po namenu svetega Očeta za skorajšnji mir med narodi. Molitev nedolžnih otrok bo gotovo milost našla pri Bogu, da se pospeši blagoslov miru. Starši in vzgojitelji bodo skrbeli, da otroci to križarsko vojsko nadaljujejo z orožjem, ki je zanje najpripravnejše, da čistih src in čistih rok trkajo na tabernakelj in od tam prikličejo kneza miru in spravo razdvojenim narodom.

RAZNO

Nekaj iz preteklosti naše mornarice.

Iz nemškega H. Piff. — B. L.

Avstrija je prišla jako pozno do posesti morja; kajti šele leta 1382. je prvič zavihral prapor mogočnih Habsburžanov na valovih sinje Adrije. Od takrat so vedno poskušali takrat šibko mornarico ojačiti, posebno cesar Karl VI. je podpiral po možnosti našo pomorsko trgovino. Avstrija pa je imela takrat samo Trst z ozkim obrežjem in hrvatsko Primorje v posesti, zato ji je prav prišla posest Belgije, kjer se je ustanovila Vzhodno-indijska trgovska družba. Po kitajskih sporočilih je prvič leta 1781. zaplapolal prapor »države dvojnega orla« pred Kantonom. Cesarica Marija Terezija je nameravala Nikohari-otoke v vzhodnoindijskem oceanu zasesti, in res je obesil takratni kapitan Bolts leta 1778. avstrijski prapor na (nekem) pustem kraju, ki še dandanes nosi ime Teressa. V poznejših viharnih vojnih časih pa se je pozabilo otok.

Leta 1820. je jadralska fregata »Carolina« radi kupčijskih zvez na Kitajsko. Med drugim je vozila tudi 4000 centov (okoli 20.000 kg) živega srebra s seboj. Ladja je jadralska najprej proti Rio de Janeiro, od tam pa okoli kapa Dobre nade na Kitajsko. Žalibog se je število mornarjev jako skrčilo vsled različnih bolezni, kajti takrat še niso imeli različnih sredstev na razpolago zoper bolezni, kot dandanes. V Kantonu pa niso

hotele kitajske oblasti priznati cesarske rdeče-bele-rdeče vojne zastave, ker je bila tam znana v prejšnjem stoletju rabljena črno-rumena zastava z orlom. Šele ko je dal kapitan pl. Pörtl prišiti na svojo zastavo orla, mu je bilo dovoljeno izkravavanje. Tudi ta mož je umrl vsled kolere, preden je videl svojo domovino.

Čas grških bojev za prostost je dal tudi naši vojni mornarici dovolj dela, časih tudi krvavega. Ponovno so morali pokoriti grške pirate, ki so ropali naše trgovske ladje.

Tako je imela med drugim tudi bojna ladja (geleta) »Sotia« 16. novembra 1827 hud boj z dvema piratskima ladjama, in še pet let pozneje so ponoči napadli grški roparji manjšo ladjo, kjer pa so odnesli krvave butice.

V tej dobi pa so bili strah za trgovske ladje alžirski in marokanski morski roparji. Mnogo pomorščakov je bilo ujetih in zasuznjenih ali pa pobitih. Avstrijska brigantina »Veloce« je bila na poti v Brazilijo pri Kadiks po maročanskih roparjih napadena in oplenjena, posadka pa zasuznjena. Da bi bila ta predrznost kaznovana, je poslala vlada štiri vojne ladje v Maroko. Piratje so se skrivali v ustju

male cevi, nahajajoče se na trinožnih stojalih, katere se lahko povsod postavi, poleg tega so tudi pripravni za prenos. Ti topovi streljajo sicer male projekte, toda delajo zato več hrupa v sovražnih vrstah, kot pa škode.

Te morilne priprave so se izkazale res kot rešiteljice malega oddelka, ki je bil nenadoma napaden od maročanske konjenice. Ni bilo že več časa za tvorjenje karé-ja in pehota bi bila gotovo po-teptana, če bi hitri topiči ne poslali svojih šumečih izstrelkov med konje in jih tako ne preplašili. Preplašeni konji so se seveda obrnili in oddirjali nazaj. Potem so obstreljevali obe roparski ladji, zažgati jih pa niso mogli. Dva mornarja sta se ponudila, da ladji zažgeta. In res, pogumnim je sreča mila. Eno ladjo sta zažgala in navzlic ljutemu ognju srečno prispela na breg. Drugo ladjo pa so kmalu potopili s strelji. Ko so dosegli namen ekspedicije, je odkorakal oddelek k sirdišču nazaj. Sovražnik ga je nasledoval, toda ogenj ladijskih topov ga je odgnal.

Ta ekspedicija pa je tudi zahtevala svoje žrtve. Bilo je namreč 22 mrtvih in 14 ranjenih. Izgube sovražnika pa so bile seveda še večje. Obstreljevali so še me-

Bolgarska kraljica v zavetišču vojnih sirot.

reke Sueco pri El-Araiš. Posrečilo se je pač oprostiti ujetnike, toda ko je zahteval poveljnik naših ladij izročitev zaplenjene ladije in odškodnine, pa maroški sultan ni hotel ubogati. Komandant avstrijske flotilje je sklenil sovražne ladje uničiti. Naše ladje so se zasedrale za nekim peščenim polotokom, dočim je 180 mož v čolnih veslalo na breg. Vzeli so s seboj raketne topove, to so namreč

sto El-Araiš in pozneje tudi kraja Aezila in Tetuan, tako da se je sultan podal in plačal, kar se je zahtevalo.

Leto 1840. pa je prineslo naši mladi vojni mornarici nove časti in slave.

Egiptovski podkralj se je namreč uprl proti turškemu sultanu in njegova dobro izvežbana armada je pobila vse sultanove čete, osvojila Sirijo in bi mogoče korakale nad Carigrad, ko bi evropske vele-

sile ne zaklicale svojega: »Veto!« V bojih, ki so se pri tem razvili, se je odlikoval posebno nadvojvoda Friderik dne 26. septembra pri zavzetju Saide in 4. novembra pri napadih na St. Jean d'Acre.

V viharni dobi leta 1848.—1849. se je naša mala mornarica mnogokrat izkazala pri branitvi adrijanskega obrežja pred sovražniki. Napolitanska, sardinska in drugi italijanski oddelki brodovja so ogrožali sedaj tu sedaj tam naše pristane, toda vedno so ti poizkusi napadov spodleteli ob čuječnosti in hrabrosti junakov.

V vojnem letu 1859. sicer ni mogla naša mornarica premagati veliko večjega francosko-italijanskega brodovja, toda s svojo spretnostjo je ovirala sovražnika pri izkrcavanju. Tako na primer je obstreljevala sovražna fregata »Impétuense« s 56 topovi obrežne baterije pri mestu Zader. Toda topovski ogenj vojne ladje »Curtatone« in obrežnih baterij je toliko poškodoval ladjo, da se je morala umakniti. 9. maja 1864. sta dve leseni bojni ladji »Schwarzenberg« in »Radetzky« pod poveljstvom Tegetthoffa imeli hud spopad s tremi velikimi danskimi fregatami pri Helgolandu. Ta spopad se je obnesel krvavo. »Schwarzenberg« je bil nastreljen in začel goreti. Vendar so jo Danci odkurili in se niso v Severnem morju več prikazali. Naše malo brodovje pa je bilo kmalu potem še z eno oklopnico in več lesenimi ladjami ojačeno. V letu 1866. pa je sijala našemu brodovju svetla zvezda. Posrečilo se mu je dne 20. julija v slavni zmagi pobiti veliko močnejše italijansko brodovje, ki je več dni nadlegovalo Vis.

Nešteta pa so junaštva naše mornarice tekom mirnega časa. Tu so bili boji z divjaki, kadar se je kaka ladja nahajala na kakem potovanju, tam zopet boji z elementi: z vodo in ognjem. Eksplozije kotlov in smodnika (ki so v vseh mornaricah stalne nevarnosti) so nenadoma uničile marsikatero ponosno ladjo, ko je

Dr. Hans Jakob, slavno znani nemški pisatelj in župnik, umrl v 80. letu.

mirno ležala v luki; tako na pr. je zletela fregata Radetzky 20. svečana 1869 blizu Visa nenadoma v zrak; 22 častnikov in 323 mož so požrli nenasitni valovi, ne daleč od mesta, kjer so se pred 3 leti slavno bojevali.

Svidenje.

Nad poljem, nad zlatim poljem
se je zarja sklonila.

„Ali že sreča doma je...?“
V snu se je njiva zganila...

Dirjal je voz čez poljano
s konji, drznimi vranci;
srečne oči pozdravljale
hišo so belo na klanci...

„Oj, ti obraz premili,
zopet te duša uživa...“
Solnce je stalo na nebu,
iz sanj se zbudila je njiva...

V letih 1857.-59. je naredila fregata Novara svojo slavno pot okoli sveta. Leta 1872.-74. je prebila ladja Tegetthoff v Severnem ledenem morju, ki ga pa ni več zapustila.

V letu 1876. je bil mal mornarski oddelek na otoku Borneo od divjakov napaden in je pri tem izgubil več mož. Enaka se je pripetila 10. avgusta 1896 znanstveni ekspediciji ladje »Albatros« na otoku Guadalkanar v Tihem morju.

Prebivalci obrežja lepe Adrije, Hrvatje in Dalmatinci, od mladih nog vajeni morja, pa polnijo našo mornarico. Tekom zadnjih let se je ustanovilo v Avstriji mornariško društvo, ki sedaj šteje že okrog 15.000 članov in ki si stavi nalogo: podpirati in pospeševati razvoj naše mornarice. Njegovemu stremljenju in trudu se bo gotovo posrečilo, da bomo imeli močeno mornarico, v strah našim sovražnikom.

Kako daleč streljajo topovske krogle.

Če izstrelimo topovsko kroglo navično na horicont, leti okoli 4000 metrov visoko. V kotu 45° izstreljena leti 8000 do 9000 metrov daleč. Krogla ladijskih in obrežnih topov leti še dalje, 30,5 cm topovi mečejo do 20 km daleč. Na 8 km prebije še 25 cm jeklen oklop. Najnovejši topovi pa streljajo nad 20 km daleč.

Razstavne cene za perutnino na Angleškem.

Vsakemu, ki ni Anglež, se zde čudne visoke cene, ki jih doseže pri razstavi odlikovana žival, ali žival, ki dobi odliko, je tudi po tem. Leta 1906. je dobila na razstavi v Kristalni palači v Londonu, kjer biva največja angleška razstava plemenske perutnine, vianotka jerebičje barve 3300 mark, prvo ceno za kokoši sploh. Kupila jo je Angležinja, ki jo je postavila takoj v kletko, je zaprla kletko s šipo in postavila pred njo čuvaja, močnega

moža, ki si je privihal takoj rokave z očitnim namenom, da bo dal vsakemu, ki bi se dotaknil živalice, kak spomin na razstavo med rebra, zato so stali radovedneži v spoštljivi razdalji in so gledali samo v pravljico živalico, dočim bi ji bili (kakor že večkrat) izpulili dragoceno perje. Vsaka odlikovana žival ima splošno vrednost 400—500 mark, če je pa zadel še kak dobiček, pride na 1000 mark. V prodajalni listi so naznačene živali samo s ceno 40 mark, pride pa toliko kupcev, da ženejo dostikrat na 100 mark.

Po svoji pameti.

Žid bogatin pri slikarju: »Koliko zahtevate za sliko?« — Slikar: »Petsto kron. Barve so oljate.« — Žid: »Pravični Bog! Imate vi gospod, dušo? Res je zdaj olje drago, ali recimo, da ste ga porabili liter, kakor ga niste, bi to bilo petnajst — osemnajst kron, in če ste slikali pred vojsko, samo dve kroni.«

V sodniji.

Sodnik pravi tatu, ki krade že iz navade: »Danes ste bili zasačeni že dvanajstič pri tatvini. Kaj ne boste vendar opustili tega rokodelstva, ki vam prinaša samo kazni? Vselej in vsakokrat smo vas zasačili.« — Tat užaljen: »Oho, gospod sodnik: Kdo more dokazati, da ste me vselej zasačili? Pri mojem rokodelstvu ima pač sodnija včasih več in včasih manj sreče.«

Uspešno posvetovanje.

Gospod Juridol je izgubil pravdo, odvetnik pa zahteva 80 kron za svoje delo. Gospod Juridol udari po mizi: »Ne plačam!« — Odvetnik mu pravi: »Gospod, svetujem vam prijateljsko, da plačate, sicer boste plačali še več. Premislite in povejte: hočete plačati?« — Juridol ves prestrašen: »Če že ni drugače, pa plačam, naj bo v imenu božjem.« — Odvetnik svojemu pisarju: »Torej pripišite listi stroškov gospoda Juridola: Za današnje uspešno posvetovanje deset kron.«

Je res.

Stražnik dobi pijanega moža, ki se lovi po ulici in mu reče: »Sramujte se, da se opijete kakor živina, in to v sedanjih časih!« — Pijanec: »No, dovolite, gospod stražnik, zakaj naj bi se sramoval? Ravno sedanji čas je vino tako drago, da se ga ne more naveliči vsakdo.«

Razširjajte naš list.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrirana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta (uradni prost. I. nadstr.)

priporoča svojo

- zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;
- zalogo najboljših mlekarških izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;
- zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvaške, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);
- zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolage;
- zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

Dogodbe.

Na kolodvoru.

E. Dauthendy — Al. Pengal.

Vojska. —

Svet je vznemirjen. Vse je v neprestanem gibanju. Kot mogočni valovi preplavljajo svet novice dan in noč.

V tem času je kolodvor obrežje, ob katero udarjajo ti valovi; središče je vsega gibanja; cilj in učinek obenem; z neznansko silo trga valove množice in jih žene k njemu.

Če je povsod tihota in počitek, tu je mrzlična delavnost. Ves zrak okrog in okrog je poln napetega pričakovanja pritiskajoče množice. Njen težki molk se upira s trdo silo v ono središče gibanja, kakor bi morala najti tam za vsako ceno užigajočo iskro, ki odrešujoča pade v njen nezno težki, pričakujoči molk.

Vlaki drvijo semintja. Železni red drži z gotovo roko vse smeri in cilje, pritoke in odtoke premikanja v ravnotežju. Čakajoča množica vé, da je tu neprodiren val moči in dela in se čuti napram njemu slabo in brez volje. Vendar ostane in stoji in poslušá.

Kakor vrv, razprostrta v neskončno daljavo, se ji zdí ta obseg neprestano se pre-

mogoče doživeti. In vse to doživi zopet nestetokrat.

A vedno in vedno stoji na kolodvoru in vztraja in čaka.

Kajti neprestano hoče biti v stiki z daljavo; čim tišje in praznejše postajajo ulice, tem večji je tok, ki vali množico na kolodvor. Zjutraj, opoldne in zvečer, pozno v noč stoji tu, kakor bi bila vedno ista masa ljudi.

A četudi se menjajo posamezni, je vendar vedno isto lačno, hrepeneče, bolno napeto pričakovanje v daljavo, ki vabi množico dan za dnem z velikansko silo na kolodvor — ki jo veže s hrumenjem daljave; z daljavo, iz katere pričakuje neprestano nekaj neslišnega.

»Junaki baterije mrtvih.«

Marsikak list slave krasi zgodovino našega topništva. Najlepši zgled zvestobe pa se nam kaže v vojni s Prusi leta 1866.

V bitki pri Kraljevem gradu je bilo. Medtem ko je na levem avstrijskem krilu divjal najhujši boj in je visela zmagá ali poraz na bojnikovih, je posegla v boj nova sovražna armada. Prišla je še pravočasno, da je odločila boj. Hitro se je obrnila bojna sreča. Avstrijske vojske usoda je bila zapečatená. Toda še vedno je divjal hud boj. Najhuje pa pri Hlumu. Toda že so prišli Prusi v hrbet tretjemu koru.

Neka baterija je stala blizu Hluma. Stot-

Grški kralj na razpotju.

Kam drži na desno
cesta?
Kam na levo pelje
pot?
Kdo mi more prav
povedat',
Da ne bo nikakih —
zmot?

mikajočih prog v ono daljavo, iz katere pričakuje vsak trenutek nekaj novega, velikega, neslišnega.

Potrpežljiva kot otrok stoji množica in čaka, čaka dolgo, neskončno vrsto mučnih ur. Puščoba in praznota mesta je izpremenjena tu v pisano življenje, v mrzlično pričakovanje.

Poječe moštvo odhaja na bojišče, drugi prihajajo od zunaj v zaledje. Množica maha z robci, jih pozdravlja. Po zraku odmeva od teh klicev, nekaj težkega je v njem, kot bolest in sočutje.

Moštvo izgine v daljavi.

Množica stoji in čaka. —

Končno pridejo poročila o zmagah.

Pijano veselje pelje množico na kolodvor.

Kakor bi bil samo tukaj kraj, kjer se čuti v stiki z daljavo, kjer divja grozna vojska.

Pridejo ranjenci. Avtomobili divjajo z njimi v vseh smereh. Množica stoji ob kolodvoru in globoka tišina leži nad njo kot črna preproga, ki zakriva njeno bolest.

Pridejo ujetniki in peljejo jih skozi vrste čakajočih. Množica strmi v njihove tuje obraze z zadržanim srdom. Valovi sovraštva vstajajo iz temnega molka — nekaj kot električne iskre prešinja telo.

Tudi ta slika izgine.

Sedaj je doživela množica vse, kar je tu

nik van der Groeben je njen poveljnik. Spozna nevarnost in uvidi, da mora biti sovražnik zadržan. Za vsako ceno! Vsaj toliko časa, da se bataljoni tretjega kora postavijo tej novi nevarnosti nasproti. V diru odpelje baterija svoje topove do bližine gozda pri Hlumu. Tam jih postavi in obstreljuje prodirajočega sovražnika s kartečami. Tu se ustavi prodiranje sovražnika. Takoj nato pa se otvori grozen ogenj na samotno baterijo, ogenj pruskih pušk na iglo. Mož za možem je padel pri topovih mrtvih na tla. Baterija je že izgubila vse častnike, topovi še vedno bljujejo iz svojih žrel ogenj in železo med sovražne roje. Vedno bliže prihajajo Prusi. Top za topom utihne pri bateriji. Pri topovih pa leže padli junaki. Samo en top še bruha ogenj; samo par ljudi mu streže. Pa tudi tu ni več mogoče vzdržati. Hitro so topove zabili, da ne bi prišli sovražniku v roke. Zadnji in edini top pa odpeljejo.

Kar je stotnik van der Groeben nameraval, se je zgodilo. Sovražni sunek iz Hluma je bil toliko časa zadržan, da je mogla infanterija svoje čelo obrniti proti prodirajočim sovražnim rojem. Cel tretji kor je bil rešen.

Malo korakov od tam, kjer je ta hrabri stotnik s svojci našel svojo smrt, stoji danes lep spomenik, na kojem se blesti napis: »Junakom baterije mrtvih.«

Uslužni kralji. Bavarski kralj Ludovik I. je bival vsako poletje nekaj časa ob Tegernskem jezeru in je hodil tačas oblečen, kakor so oblečeni prebivalci tamošnjih gorá. Enkrat pleza kralj po strmini navzgor. Ko pride do steze, dobi tam več letoviščark, ki so mislile, da je kak gorski vodnik. Vprašale so ga, če jim ne bi nesel njihove prtljage, in kralj je nabral na roke in pleča polno plaščev in jopic. Spotoma so se pogovarjale letoviščarke z navideznim vodnikom in so se čudile njegovim besedam, iz katerih so spoznale, da je mož, ki nosi njih plašče, jako naobražen. Sočutno je vprašala letoviščarka kralja: »Gotovo se vam je godilo nekaj bolje?« — Kralj se je nasmehnil hudomušno: »Ne morem reči, da bi se mi bilo kdaj slabo godilo.« — Letoviščarka je povdarjala: »Menim, da niste bili vedno to, kar ste zdaj, saj govorite vse drugače, kakor drugi vodniki.« — »To bo pač vsled tega, ker sem se malo dlje učil kakor oni,« je pojasnil izobraženi vodnik in gospe so uvidele, da je tu nekaj posebno skritega, morda politični zločinec. — Ko pridejo na vrh, vzamejo svoje plašče od sumljive osebe in mu ponujajo nekaj novcev, ali vodnik je odklonil uljudno: »Hvala, jaz ne smem sprejemati napitnine.« — »Pa zakaj ne?« so vpraševale vse vprek, »kdo vam je prepovedal?« — »Prepovedano mi ravno ni, ali ne sklada se s častnim mestom, katerega zavzemam.« — Gospe letoviščarke so se od srca nasmejale: »Kako častno mesto pa zavzimate vi?!« Kralj je pogledal v rogačice se obraze in odkril: »Res, ni ravno kaj posebnega, sem samo kralj Bavarske.«

Švedski kralj Oskar je stal nekoč pred svojim gradom v glavnem mestu; par potujočih tujcev ga je pozvalo, da jih vodi po gradu. Menili so, da je vratar, iz njegovega govorjenja so pa jeli sklepati, da je le kaj več kakor vratar in mlada gospa ga je vprašala zaupno: »Kaj ne, vi zavzimate tu v gradu odlično mesto?« — »Ne pritožujem se; sem namreč lastnik gradu,« je odgovoril vodnik presenečenim tujcem. — Kralj Oskar je obiskal šolo. Učitelj pokliče deklico in ji veli, da našteje nekaj znamenitih kraljevih činov. Deklica je priznala jokaje, da ne ve o nobenem posebnem kraljevem činu. Učitelj je postal teman in srdit, kralj pa je pobožal deklico prigovarjaje ji: »Ne jokaj, ljubček, saj tudi jaz ne vem za kaj takega.«

Zdravstvo.

Dojenček ne obdrži mleka. Dosti dojenčkov vrže po dojenju nekaj sesedenega mleka iz sebe, kar pa ni nič hudega, želodcu je bilo preveč, pa je oddal. Druga pa je, če izbruha dojenček, ki ima dojiljo s starim mlekom. Želodčku novorojenčka je tako mleko pretežko in zato vrže vsega vun, otrok je nemiren, kriči in hujša. Da se privadi otrok na težko mleko, je treba, da ga pije večkrat po malem. Pred in po dojenju daj otroku dve žlički čaja od sladke skorje in ne stresaj otroka po dojenju. Tako se bo privadil mleku in se bo popravil. Za čaj polij 5 gramov skorje s kozarčkom kropa.

Za krčeviti kašelj. Na pol litru kropa kuhaj pol ure dve pesti plavičinega cvetja, precedi in kuhaj pol ure s četrt kile kandisa. Teža devaj po žlici v osminko litra vročega gomiličinega čaja in jemlji večkrat po žličko se je čaj izhladil. Ob hudih napadih si utiraj vrat in prsa z žitnim žganjem. Obkladek mlačnega jesiha dene jako dobro.

Strup v morski vodi. Da ožive delovanje ledvic in tudi pri nekaterih drugih boleznih, so začeli zdravniki že pred več leti vbrizgavati kuhinjsko sol. Zdravnik v kopališču ob

morju je nasvetoval, da bi vbrizgavali mešanico morske soli in kuhane navadne vode. Zdravnika Rese in Wedel sta spoznala po teh poizkusih, da je bilo vbrizganje te mešanice dobro, ako je bilo le malo morske vode primešane, kakor hitro pa je presešla količina primesi morske vode gotovo stopinjo, so se pokazali naravnost znaki zastrupljenja krvi. Zdravnika sta menila, da je vzrok strupenosti morske vode le-ta, ker vsebuje magnezijске soli v zvezi s klorom in z žvepleno kislino. Pa niso vsi enakega mnenja o strupenosti morske vode, mogoče tudi, da nima voda prav povsod enakih spojin v sebi.

Ceneno domače čistilo. Ricinusa, seune, kaskarille in podobnih zdravil iz inozemstva je jelo primanjkovati. Nadlekarnar Körber svetuje ljudem, da si pomagajo zopet z domačim krhljčnim lubom, saj je krhlika sorodnica ameriške krhlike in ima iste lastnosti. Dobro čistilo je tudi čaj listov božjega drevca (bodičje, Ilex ag.). Ta čaj nadomestuje tudi s pridom ruski čaj, če se prevre posušeno listje le malo. Če se kuha dlje, izčisti čreva. Zelo močan čaj pa žene na obe strani.

Nemška juha. Raztepi riževe moke v mrzli vodi, da bo gladko, zalij s slanim kropom, deni v krop masla ali svinjske masti in kuhaj 20 minut. Preden zliješ v skledo, vtepi jajce in malo smetane. Moke deni na vsako osebo dve žlički, vode ¼ litra.

Ribja moka in kostni zdrob. Vrednost krme je odvisna od neje redilne moči. Ribja moka vsebuje v tisočih delih 582 delov beljakovine, od te je prebavljive 75 do 100 delov, maščobe je 21 delov in ogljenih hidratov 21 delov. Pri kosteh se ne more natančno dognati, koliko imajo teh snovi v sebi, ker je njih moč različna. V suhem kostnem zdrobu je manj beljakovine kakor v mesni moki, vsebuje pa klej in precej fosforne kisline.

Polenovka nam nadomestuje poleg drugih rib meso. Ta riba, ki je severnim narodom glavna hrana, ima precej redilnih snovi v sebi in bi morala priti bolj pogosto na naše mize. Manj ko bomo govedine in teletine kupovali, manj živine bodo poklali. Tudi sveža polenovka se dobiva po mestih in uporablja za okusne jedi. Posušena polenovka nima tako močnega duha kakor sveža. Posušene so te

ribe na dva načina: polenovko imenujemo neslano ribo, ki se suši na zraku; posoljeno ribo, ki se suši na kamnu, imenujejo Nemci »Klippfisch«. Polenovka se posoli pri kuhanju, »klipparica« ne. Kjer se ne dobi riba namočena, jo moraš pretreti z lesenim bétom in namakati vsaj 24 ur v čisti mrzli vodi; pridevanje sode ali apna daje ribi slab okus, predolgo namakanje jo izluži. Vodo je treba premeniti vsakih 6 ur. Namočeno ribo pristavi v mrzli vodi; ko zavre, odlij vodo in nalij drugo, deni zraven strok česna, lovorjev list in vejico timijana. Riba je kuhana v 15—20 minutah, potem se snamejo kosti, koščice in hrbtnica ter se pripravi lahko na priprost ali na bolj sestavljen način.

Kanarčki nočejo krmili mladičev. To se dogaja čestokrat in prav posebno rado tam, kjer sta bila stara prve dni prav marljiva pri krmljenju. Vzrok tega je, da je dal ptičar ali ptičji prijatelj starim preveč jajec v krmi, ptički so pustili drugo zobanje in so se nazobali težkih jajec, vsled tega so polenili in bi raje sedeli kakor da bi krmili svoje mladiče. Nekateri kočijo tudi takoj in si pripravljajo gnezda in tako mladiče zapuščajo, ki potrebujejo ravno od šestega do dvanajstega dne posebno dosti krme, ker delajo perje in je naravnost čudovito, koliko požro te dni. Lenim starim zamenjaj hrano. Dajaj manj jajec, ¼ ptičjih piškot in malo kuhanega ali nastrganega korenja. Te krme dajaj vsake dve, tri ure. Vmes povaljane konoplje, oluščeni oves, kosček jabolka ali hruške. (Ptičar.)

Kaj nam krajša življenje? Večina naprav, ki olajšajo promet in življenje sedanjega človeka, mu krajša vendar življenje. Električna luč vpliva razdražljivo na možgane, telefon, tramvaj, železnica, zrakoplov — vse to šumeče, ropotajoče in hiteče drvenje nam jemlje mir, ki je živcem potreben, in pospešuje obrabo živčevja. Naši prednamci, ki so vstajali in počivali s solncem, ki so doživeli v desetih letih komaj toliko kakor mi v enem letu, so dočakali lahko telesno čili poznih let. Zdaj vé otrok, ki shodi, skoraj več kakor takrat dozorel mož. Pod vplivom okoliščin se razvijajo našim otrokom hitreje možgani in odrvene tudi prej. Otrok, ki se muči leta z učenjem najrazličnejših predmetov, se ne more telesno tako

razviti, kakor otroci časa, ki ni potreboval toliko znanja. »Človeški rod bo vedno slabšeji,« pravijo stari ljudje. »V začetku so bili velikani, ki so si podajali preko gorâ roke, nazadnje bodo ljudje tako majhni, da bodo mlatili štirje pod enim mernikom. In tedaj bo konec sveta.« — Vedno manjši. Kaj ne bo! Pravijo, da nima zemlja več take moči, da bi bil njen sadež še tako redilen, kot je bil časih. Pa ni kriva zemlja, ki se osveži in okrepi, krive so naše slabe navade. Otrok, ki dobiva že v nežni dobi upijanljive in razburljive pijače, otrok, ki je izšel iz alkohol častečih staršev, otrok, ki začne zgodaj prijateljstvo s strupenim tobakom in ki spozna zgodaj strup nenravnosti — tak otrok ne doraste v krepkega mladeniča ali dekleta; če ima potomce, bodo dušni in telesni slabiči. Ob suhem ovsnem kruhu je zrastle naš ded, čokat in krepak, ob namaza-

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

nem pšeničnem kruhu, ob čaju in kavi in žganju, mesu in pogači životari njegov vnuk, drobnih kosti, šibek, razdražljiv. Seveda ni upanja, da bi se tu kaj izpremenilo. Vedno več trapanja za uboge možgane, ki prenašajo moč v mrtve stroje, da delujejo za in namesto človeka in pijejo vendar pri tem njegovo življenjsko silo. Stroji se bodo izpopolnjevali bolj in bolj, in človek, njih gospodar, ki ne izrablja več telesne sile, bo hiral vedno bolj, ako se ne vrne svet nazaj v naravno preprostost.

General in nadvojvoda. Leta 1905. so pripravljali v Trstu slovesen sprejem rajnemu, nikdar pozabljenemu Francu Ferdinandu (bilo je to, ko so otvorili bohinjsko železnico). Malo pred Ferdinandovim prihodom pride v infanterijsko vojašnico skromno oblečen star civilist. Straža, ki ga je ustavila, ga je pustila naprej, ker je rekel, da mora na vsak način govoriti z brigadnim poveljnikom. Prišel je srečno v sprednjo sobo generalovo, tam pa je moral dolgo čakati, ker je bil general zaposlen. Stari civilist je stal ponižno in potrpežljivo v kotu sobe. Naposled pride general vun in nagovori čakajočega: »No, stari, kaj pa vi?« — Gospod se je nasmehnil in izjavil: »Pridem zaradi sprejema Njegove cesarske visokosti Franc Ferdinanda; sem nadvojvoda Ludovik Salvator.« Generala je prešinilo kakor električen tok; postavil se je po vojaško in se izgovarjal. Nadvojvoda mu je oprostil smehljaje, saj je živel v svoji vili tako skromno in tiho, da ga je poznal le malokdo. Ko je odhajal stari civilist iz vojašnice, je gremela straža na vso sapo: »Orožje v bok!« Ludovik Salvator je pokimal prijazno vojakom.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.

Radi večje varnosti...

Vodja cirkusa zbeži pred razjarjeno ženo v kletko levov.